

Kaitseministeerium
Hr. Kristjan Prikk

Selgitustaotlus

Teie 30.01.2020 nr 12-1/20/423
Meie 17.02. 2020 S/T 26

Täname teid teabenõudele esitatud vastuste eest, kuid peame kahjuks tunnistama, et teie esitatud vastused on ebapädevad ja ei vasta meie esitatud küsimuste sisule. Usume, et meie selgitustaotluses esitatud küsimused olid ja on selged, lihtsad ja arusaadavad ning nendele vastamine ei tohiks olla isegi teie asutuse töötajatele ülejõu käiv ülesanne. Palun ärge rõhuga edasipidises suhtlemises teemasse mittepuutuvatele seisukohtadele, ega kasutage oma põhjendustes sõna otseses mõttes valele eeldusele tuginevat formaalloogilist jama. Kahjuks oleme sunnitud osundama teie väärarusaamadele, mis erinevad kardinaalselt reaalsest olukorrast ja esitama uued konkreetseid küsimused antud teema kohta.

Te kirjutate: „Teie kirjas viidatud „...kohustuse püstitada tuulikud 8 aasta jooksul“ näol on tegemist hoonestusõiguse kasutamise ajalise tingimusega. Riigil puudub õigus kohustada ettevõtjaid ettevõtlusega tegelema. Samuti on oluline arvestada, et hoonestusõiguse leping paneb hoonestajale kohustuse järgida kehtivaid seadusi ning näeb võimaluse lepingutingimuste rikkumise korral lepingu üles öelda. Aidusse püstitatav tuulepark ei vasta planeeringus seatud tingimustele.“

Selgitus: Te hämate oma vastuses, kui väidate, et "kohustuse püstitada tuulikud 8 aasta jooksul" näol on tegemist hoonestusõiguse kasutamise ajalise tingimusega. See tingimus ei ole hoonestusõiguse kasutamise ajaline tingimus vaid on **rajamise, ehk tuulepargi püstitamise ajaline tingimus**. Need on täiesti erinevad mõisted ja nende mittemõistmine tekitab põhjendatud küsimuse teie ametnike adekvaatsuses. Tuulepargi kasutamise ajaline tingimus on ära toodud valituse istungi päevakorras ja selleks on 99 aastat, mitte 8 aastat nagu väidab Kaitseministeerium.

Te kirjutate: „Riigil puudub õigus kohustada ettevõtjaid ettevõtlusega tegelema.“

Selgitus: Jääb arusaamatuks, mida te nimetatud väitega öelda soovite. Hoonestusõiguste eraldamisega ei kohustanud riik tõesti ühtegi ettevõtet, kuid kohustus rajada 8 aasta jooksul Aidu tuulepark, pandi Vabariigi valituse poolt konkreetset Lüganuse vallale ja selle kohustuse täitmata jätmise eest olid vallale ette nähtud sanktsioonid. Seega, on täiesti **selge ja üheselt mõistetav**, et mingeid riigikaitsepiiranguid valitsus, ega ka kaitseministeerium Aidu tuulepargi rajamiseks vajalike hoonestusõiguste andmise korralduse väljastamisel ei näinud.

Te kirjutate: „Samuti on oluline arvestada, et hoonestusõiguse leping paneb hoonestajale kohustuse järgida kehtivaid seadusi ning näeb võimaluse lepingutingimuste rikkumise korral lepingu üles öelda. Aidusse püstitatav tuulepark ei vasta planeeringus seatud tingimustele.“

Selgitus: Küsimus ei olnud valitsuse otsuse tegemisel selles, kas võimalik hoonestaja **hiljem** rikub või ei riku hoonestusõiguses seatud tingimusi. Hoonestusõiguste seadmisel olid olulised sellel ajahetkel kehtiv Aidu tuulepargi planeering (mis näitas ära tuulegeneraatorite asukohad ja tipukõrgused) ja valla väljastatud ehitusload. Kui nendes dokumentides esitatud tingimused olid riigile ja kaitseministeeriumile vastuvõetavad, siis on täna esitatud küsimuste valguses täiesti kohatu viidata mingitele hilisematele sündmustele. Meie asi ei ole anda hinnanguid tänase arendaja tegevusele, vaid meid huvitab, kas ja mis asjaoludel rikkus riik ise

otseselt kõiki riigikaitse korraldamise aluseks olevaid seisukohti ja põhimõtteid, mille olulisust riik ise on korduvalt rõhutanud, suhtluses teiste tuuleenergeetikat arendavate ettevõtjatega?

Te kirjutate: „Kaitseministeeriumil ei ole Teie kirjas viidatud poliitikat, mille kohaselt ei tohi Ida-Virumaale tuuleparke püstitada. Samas on riigil oluline tagada Põhja-Atlandi lepinguga võetud kohustuste täitmine. Kaitseministeeriumi eestvedamisel võttis Vabariigi Valitsus 07.11.2019 vastu otsuse vabastada piirkonnas teatud ala tuuleparkide arendamiseks, selleks soetatakse lisasensorid, mis kompenseerivad tuuleparkide tekitavat mõju riigi seiresüsteemidele. Märkimisväärne osa sellest kulust jääb tulevikus Kaitseministeeriumi kanda lisasensorite püsikulude näol. Peame tuuleenergiale arendusvõimaluste loomist oluliseks.“

Selgitus: Juba tunduvalt varem, kui riik kohustas Lüganuse valda organiseerima 8 aasta jooksul Aidu tuulepargi rajamise, oli Kaitseministeerium riigikaitse tagamiseks keelanud Ida-Virumaal kõikide tuuleparkide arendused ja nõudis ka kõikide planeeringute tühistamist väitega, et Ida-Virumaale ei ole võimalik nii või teisiti tuuleparke rajada. Nimetatud seisukohad on fikseeritud ja dokumenteeritud erinevate nõupidamiste ja koosolekute memodes. Kaitseministeeriumil on kohatu väita, et see ei olnud tuuleenergeetika (või otseselt kõikide teiste arendajate, välja arvatud Eesti Energia) vastu suunatud poliitika. See, et täna riigi vastu esitatavate suurte kahjunõuete valguses on langetatud poliitiline otsus lisasensorite soetamiseks Ida-Virumaale, ei ole mingilgi määral seotud Vabariigi Valitsuse otsusega Aidu tuulepargi tarbeks hoonestusõiguste eraldamisega. Kohtumaterjalidest on selgunud, et Kellavere radari tehnilised parameetrid ei vasta tegelikkuses kaugeltki nendele näitajatele, mida Kaitseministeerium on korduvalt avalikkusele väitnud.

Te kirjutate: „Selgituseks riigi julgeoleku ja majandushuvide kaalumise kohta on Riigikohus 17.01.2019 kohtumäärusega kohtuasjas 3-17-911 „Ida-Viru maavanema protest Lüganuse Vallavalitsuse korralduste ning nende alusel välja antud ehituslubade tühistamiseks“ avaldanud arvamust, et "kui ehitustegevus või juba valminud ehitis või selle kasutamine ohustab riigi julgeolekut, on riigil võimalik sekkuda eriseaduste alusel ka siis, kui ehitis on püstitatud õiguslikul alusel või kui on möödunud HKMS §-s 258 sätestatud protesti esitamise tähtaeg. Näiteks võib kõne alla tulla riiklik järelevalve ehitiste nõuetekohasuse üle ehitusseadustiku (EhS) § 130 alusel, mida lisaks kohalikule oma-valitsusele võib teatud tingimustel teostada ka Tehnilise Järelevalve Amet (kolmas lõige). Seejuures võimaldab EhS § 132 lg 3 p 1 korrakaitseorganil otsustada isegi ehitise lammutamise, kui ehitis ei vasta nõuetele ja nõuetele mittevastavusega kaasneb oluline või kõrgendatud oht. Kui vastab tõele protesti väide, et vaidlusaluste elektrituulikute või kõrgendatud oht. Kui vastab tõele protesti väide, et vaidlusaluste elektrituulikute käitamisega kaasneb oht riigi julgeolekule, võib selline oht olla hõlmatud EhS § 132 lg 3 p-ga 1.“

Selgitus: Miks te meie esitatud teabenõude vastuses sellist jama kirjutate? Te ise olete aktsepteerinud ja mitte lihtsalt aktsepteerinud, vaid lausa kohustanud koos valitsusega Lüganuse valda korraldama 8 aasta jooksul Aidu tuulepargi rajamise planeeringus ettenähtud tingimustel! Samal ajal oli kõikide teiste tuuleparkide arendajate tegevus Kaitseministeeriumi otsese sekkumise ja kooskõlastustest keeldumiste tõttu peatatud. Peatamise aluseks oli toodud terve rida riigisaladusega looritatud dokumente.

Väidate, et kui tänane arendaja oleks jälginud teie meelest planeeringus ja ehitusloas fikseeritud tingimusi, siis ei oleks riigikaitse seisukohalt teil nende suhtes mingeid etteheiteid. Oleme tutvunud põhjalikult ka Aidu planeeringu dokumentidega ja ei leia sellest mingit katastroofilist vastuolu praeguse arendaja tegevusega. Seda enam, et radari eest on varjatud maapinnast ainult ca 60 meetrit. Kõikide tuulegeneraatorite labad ja tornide ülemised osad oleks olnud nii või teisti radari otsenähtavuses. Tehniliselt on täiesti ebaoluline, kas tuulegeneraatori laba on kaks meetrit pikem või mitte. Järeldused radari töövõime suuremast takistamisest võite teha ise. Ja tuulegeneraatorite alla kuhjatud pinnas olevat ohuks ehituse kvaliteedile? Kui oleks olnud, oleks need kaks esimest Aidu tuulikut juba ammu ümber kukkunud... Me mõistame, et vastutada on ebameeldiv, aga ärge kogu aeg ja kõikides asjades valetage. Selline Kaitseministeeriumi poolne käitumine lubab arvata, et ka riigikaitse küsimuste lahendamine ei ole teie ametkonnale jõukohane. Näiteks on konkreetselt Aidu tuulepargi tingimusteta kooskõlastuse (3.04.2012) asjaolude kohta esitatud teabenõue. Adepte OÜ-d esindava advokaadibüroo teabenõudele vastas kaitseministeerium 6.02.2015 kirjaga nr 2.1-

1/15/457 (alla kirjutanud Nele Loorents, koostaja Heddy Klasen), et õhuturbe süsteemi integreeritakse kaldavaatlusradarid ja seetõttu on Aidu tuulikupargile tingimusteta antud kooskõlastus õiguspärane. Samas on Kaitseministeerium selgelt ja korduvalt öelnud, et kaldavaatlusradareid õhuseireradaritega integreerida nemad ei suuda või ei oska, kuid see ei ole väaranud Aidu tuulikupargile antud kooskõlastust, mis just nimelt sellele eeldusele tugines. Seega on kõik meie eelmises teabenõudes esitatud küsimused veel aktuaalsemad.

Palume vastata konkreetselt meie esitatud küsimustele:

1. Kas Aidu tuulepargi tarbeks hoonestusõiguste lubamisega ja Lüganuse valla kohustamisega 8 aasta jooksul rajada Aidu tuulepark on Kaitseministeerium läinud vastuollu ja eiranud NATO 30.05.2007 standardit nr DI (ADAM-ADS)(2007) 33 „Air Surveillance Analysis Baltic States radar Coverage“ (NATO konfidentsiaalne), NATO dokumenti „Final Decision on MC 507, Concept for Air Surveillance“ 07 January 2005 nr MC 507 (NATO piiratud) ja Kaitseväe juhataja 25.02.2009 käskkirja nr 327-K ja „Õhuseire radarkatte rahvuslikud miinimumnõudeid Eesti Kaitseväele“?
2. Kas Vabariigi Valitsuse ja Kaitseministeeriumi poolsete kohustuslike tingimuste seadmisega Aidu tuulepargi rajamise osas on kaitseminister Sven Mikser tekitanud isiklikult mingi seni seletamatu erandi NATO 30.05.2007 standardi nr DI (ADAM-ADS)(2007) 33 „Air Surveillance Analysis Baltic States radar Coverage“ (NATO konfidentsiaalne), NATO dokumenti „Final Decision on MC 507, Concept for Air Surveillance“ 07 January 2005 nr MC 507 (NATO piiratud) ja Kaitseväe juhataja 25.02.2009 käskkirja nr 327-K tõlgendamisel või selle on tinginud teadlik kollektiivne otsus, mille aluseks on salastatud teadmine, et radarile otse nähtav tuulepark ei ole ohuks riiklikule julgeolekule?
3. Kui esimeses ja teises punktis nimetatud dokumentides fikseeritud kriteeriume on ainuisikuliselt kaitseminister Sven Mikseri poolt rikutud ja tõelisi asjaolusid valitsuse eest varjatud, kas sellisel juhul ei ole tegemist Eesti riikliku julgeoleku otsese ja teadliku kahjustamisega?
4. Kui on tuvastatud, et kaitseminister Sven Mikser on seadnud ohtu riigi julgeoleku, mis on tänase päevani jätkuv ja olukorrana fikseeritav, siis milliseid sanktsioone nähakse ette Sven Mikseri suhtes ja kas ei ole tegemist kogunisti riigireeturiga?

Kui tänaste Kaitseministeeriumi plaanide kohaselt on Ida- Virumaa tzoneeritud piirkondadeks, kus igasugune tuulegeneraatorite paigaldamine on riikliku julgeoleku kaalutlustel keelatud, siis miks riik ei sekku otsustavalt Narva tuhaväljadel oleva tuulepargi tegevusse, ega lase seda riigikaitse huvides koheselt demonteerida? Kaitseministeeriumi ametnike sõnul on riigikaitse küsimus vaieldamatult kõige suurem avalik huvi, mille kahjustamist tuleb kõikide vahendite ja võimalustega **tõkestada**. Samas on kaitseministeeriumi ametnik Meelis Oidsalu Riigikogu 24.09.2019 toimunud komisjonide avalikul ühisistungil väitnud, esindades seal Kaitseministeeriumi seisukohti, et Eesti on eelkõige õigusriik ja selline barbaarne tegevus ei ole õigusriigile kohane. Siit tekibki uus küsimus.

Te kirjutate: „*Tuulepargi mõju riigikaitsele raadiosüsteemidele on kompenseeritud seiresüsteemide konfiguratsiooniga, mis samas ei võimalda täiendavaid tuuleparke piirkonda rajada. Lisaks on tegemist nt Aidu tuulepargiga võrreldes märkimisväärselt väiksemate tuulikutega.*“

5. Kumb ametnik konkreetselt valetab? Kas Meelis Oidsalu (ja mitte ainult tema), kes on konkreetselt väitnud, et kuigi Narva tuulepark **segab otseselt** riigikaitsele raadiosüsteeme, ei ole seda võimalik lammutada, sest Eesti on eelkõige õigusriik ja selline barbaarne tegevus ei ole õigusriigile kohane või valetab oma allkirjastatud vastuses kantsler Kristjan Prikk, kes kinnitab, et Narva Tuhavälja tuulepargi mõju riigikaitsele raadiosüsteemidele on kompenseeritud seiresüsteemide konfiguratsiooniga?

Kaitseministeeriumi ametnikud on korduvalt väitnud, et riigikaitsele raadiosüsteemide ka kõige väiksema mõjutamise osas eksisteerib 0-tolerants, ehk iga võimalik segaja tuleb koheselt

elimineerida, mida kinnitab ka Kaitseministeeriumi poolt rakendatav praktika Aidu ja teiste potentsiaalsete tuuleparkide suhtes üle terve Eesti.

6. Kas seltsimees Oidsalu seisukohale tuginedes võtab riik koos kaitseministeeriumiga vastutuse ka teiste tuuleparkide arendajatele tekitatud kahjude täies ulatuses hüvitamise osas, nii nagu see on õigusriigile kohane?

Te kirjutate: „Kaitseministeeriumi eestvedamisel võttis Vabariigi Valitsus 07.11.2019 vastu otsuse vabastada piirkonnas teatud ala tuuleparkide arendamiseks, selleks soetatakse lisasensoreid, mis kompenseerivad tuuleparkide tekitatavat mõju riigi seiresüsteemidele. Märkimisväärne osa sellest kulust jääb tulevikus Kaitseministeeriumi kanda lisasensorite püsikulude näol. Peame tuuleenergiale arendusvõimaluste loomist oluliseks.“

7. Lisaks teie poolt kirjutatule olete kinnitanud, et antud küsimus lisasensorite soetamiseks on lahendatud 2024. aastaks ja siis võivad arendajad hakata Ida- Virumaale tuulegeneraatoreid paigaldama. **Kas selle kinnituseks on Kaitseministeerium valmis väljastama Ida-Virumaa lubatud piirkonna tuuleparkide arendajatele kirjaliku ja tagasivõetamatu garantii, et nad võiksid alustada reaalselt tuuleparkide ettevalmistustöödega?** 2024. aastaks jääks sellisel juhul püstitada viimase etapina tuulegeneraatorid, mis ei segaks enam riigi seiresüsteeme. Nimetatud küsimuse on tinginud Kaitseministeeriumi mitmed katteta lubadused, et kohe kui Kellavere radar saab renoveeritud, kaovad ka takistused tuuleparkide arendamiseks. Radar sai väidetavalt renoveeritud, kuid tuuleparke rajada ei lubatud. Arendajate legaalne majandustegevus pidi kaitseministeeriumi esindajate sõnul olema arendajate oma risk. Sellise küünilise ja paranoilise olukorra vältimiseks on arendajatel vaja õiguskindlust, milleks sobiks Kaitseministeeriumi poolt väljastatud garantii suurepäraselt. Samuti tõendaks ja kinnitaks tagasivõetamatu garantii Kaitseministeeriumi seisukohta – „Peame tuuleenergiale arendusvõimaluste loomist oluliseks.“

Teadmiseks: Riigikantselei, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium, Keskkonnaministeerium

Lugupidamisega,

Harry Raudvere
/allkirjastatud digitaalselt/
Eesti Ühistegevuse Liidu
Juhatuse liige